

Els arxius de Rojals

Josep M. T. Grau Pujol

• Els arxius de Rojals

• Josep M. T. Grau Pujol

Amb la finalitat de divulgar les fonts primàries que els historiadors han d'utilitzar per a les seves recerques, cosa que els facilitarà la tasca, i atès que en els darrers anys Rojals ha estat objecte de l'atenció especial de diversos erudits, presentem de manera sumària el contingut de diversos fons documentals, amb el benentès que hi ha altres fonts per explorar (manuals notariais i Registre de la Propietat a Montblanc, arxius centrals de Tarragona, delegacions de ministeris, Diputació, i a Barcelona, l'Arxiu de la Corona d'Aragó) que poden donar abundants fruits, si s'hi dedica temps. També hem de dir que la història de Rojals va lligada amb Montblanc per senyoria reial i dependència parroquial, però també amb els altres pobles que integren les Muntanyes de Prades, amb els quals comparteix unes característiques comunes.

Fons municipal

Fins a l'agregació a Montblanc, el 1940, el fons municipal es custodiava a Rojals mateix, a la casa consistorial (si bé com és habitual en tot canvi es deixaren papers, en especial els anteriors al segle XIX). A partir d'aquesta data s'efectua el trasllat dels llibres i lligalls a la capital de partit. Romandran a la casa de la vila montblanquina (plaça Major) fins a la creació de l'Arxiu Històric Comarcal de Montblanc i la signatura de conveni amb el municipi de Montblanc, l'any 1983, moment en el qual es porta tota la documentació conservada a l'Ajuntament fins als dipòsits de l'antic Hospital de Santa Magdalena (raval Santa Anna), on es pot consultar en l'actualitat.

El volum del fons no és gaire gran, solament un metre lineal. La sèrie més reculada s'inicia el 1850 i, com és lògic, la cronologia de totes finalitza el 1940. A partir d'aquest any, si volem cercar informació sobre Rojals haurem de remenar el fons municipal montblanquí.

El fons, de la mateixa manera que passa en molts altres indrets, no és complet pel que fa als segles XIX-XX. Ignorem els efectes destructius de les tres guerres carlines, però el que sí que és cert és la manca de documents del període de la darrera guerra civil (1936-39). Tal com podem llegir en l'apèndix, sembla que aquesta part de l'Arxiu es perdé, si bé també hi ha la possibilitat que es trobi entre els papers retinguts a Salamanca, encara que les autoritats franquistes els destruïren en part amb la finalitat d'obtenir pasta de paper en l'època d'autarquia econòmica.

Dins de la primera secció d'administració general hem de destacar la delimitació entre els termes de Rojals i Montblanc, del 1881-82 (útil per a l'estudi de la toponímia) i l'expedient d'agregació (1939-40), oficialitzada el 20 de maig del 1940.

Es disposa d'actes municipals des de l'any 1877 fins al 1916, amb alguns buits (1878, 1881-82, 1884-85, 1894-1909). De correspondència hi ha registres de sortida (des del 1894), d'entrada (des del 1939) i cartes del 1907/1940. La comptabilitat és escassa, amb algun llibre d'intervenció de finals del XIX, pressupostos ordinaris del 1933 i llibres de caixa del 1925/1933. De la fiscalitat hem d'esmentar la presència d'una recana del 1850, amillaments del 1862 i 1880, i un registre fiscal de finques urbanes de l'any 1920, del qual hi ha una còpia a l'Arxiu Històric de Tarragona (fons d'Hisenda). L'escassa documentació de proveïments data del 1939-40, igual que la de beneficència i assistència social (amb referències anteriors, del 1934). Dins la secció de seguretat pública només hi ha salconduits del 1939-40; en la dels serveis militars, és important la sèrie de quintes, amb expedients de reclutament des del 1870 fins al 1940 (amb llacunes).

Dins de població localitzem un padró d'habitants del 1939. D'actes de juntes municipals n'hi ha del cens electoral (1907-09) i d'ensenyament primari (1882-91). Alguns d'aquests documents han estat transcrits o relacionats per Josep Insa en la seva monografia sobre Rojals.¹

Si ens fixem en l'inventari del fons municipal de Montblanc (ACMO), constatem que hi ha una setantena de documents referits específicament a Rojals, la majoria a partir de l'agregació del 1940. Sobresurt el cadastre topogràfic i parcel·lari (polígons 37-48) del període 1940-43 i els padrons d'edificis i solars (1940-54), a més dels expedients d'obres. Sobre l'electrificació n'hi ha un dels anys 1952-58, sobre instal·lació d'un grup electrogen, uns sobre enllumenar (1968-84), uns altres sobre el servei telefònic (1958/1969) i, més tardans, sobre el proveïment d'aigua, instal·lacions de canonades (1966-67), pressupostos i memòries (1974/1995).

Un altre apartat important és el de les comunicacions terrestres, amb expedients del camí de Rojals a Montblanc i també a la Pena (1867/1932); per acabar amb la construcció de la carretera i la reforma que s'hi va fer posteriorment (1946/1961). Més abundants són les referències als boscos: del 1879 hi ha un copiadore de correspondència sobre el conflicte dels Plans de la Vila (1880/1883), amb el lliurament dels boscos comunals i el seu inventari. Més enre hi ha documentació sobre la delimitació dels termes de Rojals i Montblanc (1863-95). Sobre l'incendi sofert el 1965 hi ha un expedient de sol·licitud d'exempció d'impostos.

En els pobles de muntanya és habitual trobar documentació municipal enmig d'arxius privats, en especial d'aquelles famílies que havien desenvolupat càrrecs públics o eren terratinents, però, a causa de la despoblació, molts es perden en abandonar les cases. A vegades algun nou propietari ha recuperat documentació, com va fer un antiquari de Tarragona en adquirir l'antiga casa de l'Ajuntament, on

¹ *Rojals, un poble, un terme, una gent* (Valls: Cossetània Edicions 2001). Insa transcriu, entre d'altres, l'expedient d'agregació, la relació dels propietaris de finques urbanes del 1920, la dels amos dels masos del 1850 i una visita pastoral del 1833. Sobre la població dispersa, vegeu també l'obra de Josep M. Contijoch i Vicenç Bayona, *Els masos de Rojals* (Montblanc 1997).

hi havia, entre altres papers, un cadastre del segle XVIII de Rojals; desgraciadament, però, el va vendre, i avui no en tenim rastre.

Fons judicial

De la mateixa manera que la documentació municipal, la documentació judicial de Rojals, en annexionar-se a Montblanc, es traslladà a aquesta vila. Avui es conserven al Jutjat de Pau de Montblanc (plaça de Santa Maria) la totalitat dels llibres del Registre Civil, algunes sèries principien el 1871 i altres el 1875, una part foren enquadernats de nou, perquè no disposaven de coberta (sols relligadura), amb vista a facilitar-ne la conservació. Hem de dir que a la vegada es confeccionaren, quan no existien, nous índexs alfabètics, ja sia mecanografiats o manuscrits.

El seu inventari és el següent:

Naixements

- Llibre I (1871-72).
- Llibres II-III (1872-75).
- Llibres IV-V (1876-77).
- Llibre VI (1878).
- Llibre VII (1878-79).
- Llibre VIII (1879-81).
- Llibre IX (1881-83).

Església de Sant Salvador de Rojals, amb l'absis restaurat.
(FOTO: JOSEP M. CONTIJOCH)

- Llibre X (1883-87).
- Llibre XI (1887-91).
- Llibre XII (1891-92).
- Llibre XIII (1892-95).
- Llibre XIV (1895-1900).
- Llibre XV (1900-08).
- Llibre XVI (1908-16).
- Llibre XVII (1916-18).
- Llibre XVIII (1919-34).
- Llibre XIX (1934-39).
- Llibre XX (1940); s'obrí el 1939, i solament hi ha una partida del març del 1940, la resta del volum és en blanc.

Matrimonis

- Llibres I-VII (1875-89).
- Llibre VIII (1889-96), l'enquadernació és l'original.
- Llibre IX (1897-1932), enquadernació original.
- Llibre X (1932-38), enquadernació original. Solament hi ha escrits sis folis, la resta són en blanc.
- Llibre XI (1934-37), enquadernació original. Està redactat en català. Sols hi ha tres folis escrits, la resta és en blanc.
- Llibre XII (1939-40), enquadernació original. La darrera inscripció és del primer de maig del 1940.

Defuncions

- Llibres I-II (1871-75).
- Llibres III-IV (1876-77).
- Llibres V-VI (1879-80).
- Llibres VII-VIII (1881-85).
- Llibres IX-XI (1885-87).
- Llibre XII (1919-33), enquadernació original.
- Llibre XIII (1934-39), enquadernació original. A partir del foli quinze el llibre és en blanc.
- Llibre XIV (1940), enquadernació original. La diligència d'obertura és del 12 de gener del 1939, i solament hi ha una partida (28.01.1940). A partir del foli dos el llibre és en blanc.

Atès que el fons judicial de Montblanc es traslladà a Valls i no es disposa d'inventari, és possible que contingui més documentació del jutjat de Rojals.

A l'Arxiu Comarcal de Montblanc (ACMO) solament hi hem localitzat un llibre de registre d'entrada i sortida de correspondència del 1876-78, el qual fou donat per Ramón Amigó i Francesc Sifre el 22 de setembre del 1994.

De l'Arxiu Històric de Tarragona, dins el fons patrimonial Moragues de Valls, hem d'esmentar l'existència d'un judici de faltes entre Ramon Serra i Antoni Pàmies Moncosí, de Rojals, sobre drets d'aigües (1877-78).²

Fons parroquial

De la mateixa manera que la majoria d'arxius parroquials de la diòcesi taragonina, el fons parroquial es troba fragmentat en dos centres diferents, un a la mateixa parròquia i l'altre a Tarragona.

És en aquesta ciutat, concretament a l'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona, dependent de l'Arquebisbat, on hi ha dipositada la documentació més antiga, si bé no es remunta més enllà del primer quart del segle XVIII. En total hi ha dues caixes. En la primera hi ha tres llibres de distribució de sagraments; tots ells inclouen conjuntament les inscripcions de baptismes, esposoris i òbits:

- 1725-73.
- 1773-94.
- 1795-51.

En la segona caixa hi ha un llibre en blanc de la confraria de la Mare de Déu del Roser (1828), amb enquadernació de cartró folrat de pergamí, del qual estan arrencats els primers fulls (potser amb la intenció de reutilitzar-lo per a altres finalitats), i un lligall de testaments (segles XIX-XX). La coberta d'aquest lligall és un pergamí on hi consta que era el "Llibre de la Confraria de Sant Salvador del lloch de Rojals, 1733", avui desaparegut.

Els testaments són de mida foli, estan religats en quaderns per cronologia, amb un índex per a cadascun. Hi ha fulls en paper comú i altres en paper segellat. És possible que hi manquin quaderns. El darrer testament és del 1941.

Si ens fixem en un inventari realitzat abans de la guerra civil, concretament el 1924, constatem entre d'altres volums, la mancança del llibre dels tres sagraments del 1644-1725 (vegeu l'apèndix), la qual cosa ens inclina a pensar que l'Arxiu Parroquial patí la crema de la guerra dels Segadors.

Com que no disposa d'abadia ni tampoc és residència del rector, tota la documentació que conserva el fons parroquial es localitza a la plebania de Montblanc, això mateix passa amb els llibres de les parròquies de Lilla, la Guàrdia dels Prats i Prenafeta. A Montblanc avui (2004) podem consultar bàsicament els llibres sagramentals següents:

² Ho comentem dins del nostre article "Notícies documentals de Rojals a finals del segle XIX", *El Foradot* 17 (Montblanc, març-abril 2003), 13-14.

a) Llibres de baptismes

– Número IV (1852-80), conté les confirmacions del 1852-90, el rector d'aleshores separa els confirmats per nuclis de població (Rojals, el Pinetell i els Cogullons).

– Número V (1881...), la darrera inscripció realitzada data del 1995; si bé hi ha fulls solts amb partides per inscriure del 1996 al 2002, no es tracta d'infants residents al terme, sinó que els pares o avis són originaris del lloc o hi tenen casa de cap de setmana.

b) Llibres de matrimonis

– Número IV (1852-1914).

– Número V (1915...), l'últim casament celebrat és del 1993.

c) Llibres de defuncions

– Número IV (1852-80).

– Número V (1908...), el darrer enterrament data del 1996. Recordem que Rojals encara manté un cementiri parroquial al costat de l'església, com era costum a l'edat mitjana.

Pel que fa als llibres sacramentals, el 1936 no se'n destruí cap de contemporani; la resta de l'Arxiu sofrí pèrdues, com per exemple llibres de confraries, de culte i obra, consuetes, comptes a més d'expedients i dispenses matrimonials.³

Un fons complementari és l'Arxiu Parroquial de Santa Maria de Montblanc. En una repassada ràpida, podem constatar l'existència d'algunes visites pastorals i d'un quadern de l'escrivania comuna de la primera dècada del segle XVIII. És en quart, sense coberta, i consta de 79 folis. La llengua emprada és el llatí i català; al final disposa d'un índex per tipus d'escriptures. Conté èpoques i capítols matrimonials. Du per títol "Codern de èpoques, capítols i altres papers de Rojals presos en los anys de 1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, y 1710, per lo reverent Thomàs Batlle, prevere y vicari, y de mi Josep Bordell, prevere i vicari, 1711-1712". Paral·lelament caldrà acudir a l'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona, on hi ha sèries de tota la diòcesi (per exemple, de visites pastorals) així com a l'Arxiu Capitular.

Hem de dir que hi ha un treball de Josep M. Contijoch Casanovas on fa la relació dels rectors de la parròquia de Sant Salvador, si bé sols abasta des del primer

³ Al contrari de la parròquia de Lilla, on es perderen els llibres de casaments (1852-1936) i òbits (1852-1936). A la de Prenafeta es cremaren, entre d'altres, el llibre de baptismes (1852-1936); per contra, se salvaren el de baptismes de 1772-1842 i 1842-1852 i el de defuncions de 1875-1929. L'església de la Guàrdia també perdé llibres de matrimonis i òbits (els vigents fins al 1936), però salvaguardà els de baptismes (1852 en endavant).

Carrer de Rojals.

(FOTO: JOSEP M. CONTIJOCH)

quart del segle XVIII,⁴ i també un altre d'Antoni Caselles Andreu que descriu l'interior de l'edifici, partint de l'inventari del rector.⁵

Apèndix

DOCUMENT I

Compareixença oral de l'alcalde i secretari de l'Ajuntament de Montblanc per a realitzar una certificació a falta dels llibres d'actes de Rojals, destruïts durant la guerra civil.

[AHCMO, Fons Municipal Montblanc, signatura 41-316]

Comparecencia

En la villa de Montblanch a veintinueve de diciembre de mil novecientos cuarenta y ocho, comparece en el salón de sesiones de éste ayuntamiento Don Luis Vives Poblet, para hacer constar ante el alcalde Don José Maria Abelló Barrios, asistido por el infraescrito secretario, lo siguiente.

Que durante el período comprendido entre el primero de junio y 15 de septiembre de 1929, Martín Galofré Cartañá, prestó sus servicios como secretario interino de Rojals, actualmente agregado a esta villa.

⁴ "Rectors de la parròquia de Rojals (anys 1725-2001)", *Aplec de Treballs* 19 (Montblanc 2001), 75-88.

⁵ "Inventari de l'església de Rojals, any 1924", *L'Orella de Farena* 33 (Farena 2002), 24-33.

Y siendo éste el único objeto de la comparecencia, en defecto de los libros de actas relativos a dicho periodo y correspondientes al referido pueblo, los cuales desaparecieron durante la dominación marxista, firma el declarante con el señor alcalde, de lo que yo el secretario, certifico.

El compareciente

El alcalde

El secretario

[segueixen les signatures]

Don José Serrano Anguera, secretario accidental del Ayuntamiento de esta villa de Montblanch (Tarragona).

Certifico:

Que según los antecedentes obrantes en esta secretaría de mi cargo (que al margen se expresan), Don Martín Galofré Cartañá, fue nombrado secretario interino de este ayuntamiento en el barrio de Rojals, el día 1º de junio de 1929, de cuyo cargo tomó posesión el mismo día, habiéndolo desempeñado sin interrupción alguna hasta el día 15 de septiembre de mil novecientos veintinueve, en que cesó por su voluntad, justificando en esta plaza tres meses y quince días como secretario interino de la misma.

Y a petición del interesado, para constancia en su expediente personal en la Dirección General de la Administración Local, expido la presente con el visto bueno del Señor Alcalde Presidente de este Ayuntamiento, en Montblanch, a veintinueve de diciembre de mil novecientos cuarenta y ocho.

Visto Bueno.

El Alcalde

DOCUMENT II

Inventari de l'Arxiu Parroquial de Rojals, pres pel seu rector el 13 de novembre del 1924.

[Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, sèrie d'inventaris parroquials]

Archivo parroquial

A. Libros y legajos.

Los libros sacramentales de esta parroquia están constituidos por 10 tomos. Los cuatro primeros son comunes a la administración de todos los sacramentos. El primero que no forma numeración con los restantes, contiene los bautismos, desposorios y óbitos pertenecientes a los años de 1644 a 1725, y consta de 222 folios.

– El segundo, numerado con el número I también común a los tres sacramentos, comprende desde 1725 a 1773, y consta de 179 folios.

– El tercero, número II de numeración, desde 1773 a 1794, y consta de 251 folios.

- El cuarto, número III, desde 1795 a 1851, y consta de 510 folios.
Desde el 1851 ya se lleva un libro aparte para cada uno de los sacramentos, como sigue:
 - El quinto de bautismos, IV en numeración desde 1852 a 1880, y consta de 190 folios.
El sexto, V en numeración, desde 1881 a [...], y consta de 300 folios.
Confirmaciones, están incluidas en el IV de bautismos, al final.
 - Matrimonios, el IV de matrimonios que comprende desde el año 1852 a 1914, consta de 125 folios. El V desde 1915 a [...] consta de 200 folios.
 - Óbitos, el IV de óbitos desde 1852 a 1908, consta de 173 folios, y el V que es el corriente desde 1908 a [...] consta de 200 folios.
 - Testamentos, hay 4 legajos desde 1700 hasta la fecha corriente, sin contar los que están en fascículos diversos, mezclados con cuentas, escrituras, etc.
Había un libro de cuentas sobre la finca llamada “Benas”, que era propiedad de este curato, ahora es del Estado, pero el muy ilustre señor doctor don Miguel Serra, entonces vicario general (año 1917) y hoy excelentísimo señor obispo de Canarias, lo pidió al infraescrito párroco saliente, y todavía no ha sido devuelto.
 - Cofradías, hay un tomo que contiene la erección y cuentas de la cofradía del Rosario, y otros 3 libros pertenecientes a la expresada cofradía.
Hay otro libro común a todas las demás cofradías o administración de altares.
 - Celebraciones, un libro de 100 hojas que empieza el año 1882.
 - Cumplimiento pascual, forma parte del tomo anterior, y empieza el año 1887, hasta el presente.
 - Consueta, hay una antigua y otra moderna.
 - Libro de culto y fábrica, hay un tomo que empieza en 1848 hasta 1915, y el corriente que empieza en esta fecha.
 - Hay además la libreta de administración y diploma de la doctrina cristiana, y otra libreta de las llamadas Hijas de María.
 - Otros documentos:
 - a. una carpeta con expedientes matrimoniales.
 - b. otra idem con las dispensas id.
 - c. otra idem con las cuentas aprobadas por el superior.
 - Boletín Oficial,
 - a. Hay 4 tomos de repertorio encuadernados todos los tomos del Boletín hasta 1922 también encuadernados.
Sin encuadernar, los dos tomos últimos.
 - Catálogo de escrituras varias
A, b, c, d. No hay nada.
 - Libros: *Las Sinodales Tarraconenses*, del Arzobispo Llinás, y 1 ejemplar de la obra *El presupuesto del clero*, del arzobispo López Peláez.